

نگارش آقای دکتر محمد حسین علی آبادی

حقوق اساسی تطبیقی

مجلس سنای فرانسه

اول - تشکیلات و انتخابات

I - من باب یادداشت تاریخی لازم است به جملات باین نکته اشاره کرد که تشکیل مجلس سنا و طرز تشکیل آن نخست بوسیله قانون اساسی ۲۴ فوریه ۱۸۷۵ تعیین شده بود لکن انجمن ملی L'Assemblée Nationale که برای اصلاح این قسمت از قانون اساسی در ۱۸۸۴ تشکیل یافت چنین رأی داد «مواد ۱ تا ۷ قانون اساسی ۱۸۷۵ مربوط بتشکیل سنا از این پس جنبه قانون اساسی نخواهد داشت» و بالتبقیه از آن بعد ممکن بود يك قانون معمولی طرز تشکیلات سنا را تغییر دهد و معین کند. بنا بر این قانون ۹ دسامبر ۱۸۸۴ (که امروز نیز حاکم بر طرز تشکیلات سنا و انتخاب اعضاء آنست) قانونی است عادی.

II بر حسب این قانون مجلس سنای فرانسه تشکیل میشود از عده اعضائی که از طرف استانها départements در مستعمرات Colonies انتخاب میشوند. طبق مقررات قانون ۹ دسامبر ۱۸۸۴ اعضاء مجلس سنا در هر استان و مستعمره به Scrutin de Liste انتخاب میشوند.

این انتخاب بوسیله هیئت انتخابیه بعمل میآید که مقرر آن هر کر استان و یا مستعمره و مرکب از عناصر زیر است:

۱ - نمایندگان مجلس شورای - ۲ - نمایندگان شورای استان Conseillers généraux (تعبیر بغیر از Conseil général بشورای استان ممکن است کاملاً صحیح نباشد و انتخاب آن در نتیجه نبودن مرادف است) ۳ - اعضاء شورای شهرستان Conseillers d'arrondissement ۴ - نمایندگان انجمنهای شهرداری هر محل که عده آنان بر حسب عده اعضاء انجمن شهرداری متفاوت است.

III - تقسیم عده سنا تورها بین استانهای مختلف - این تقسیم نیز تا حدی

از روی نظریاتی شبیه نظریه ذکر شده در بالا بعمل آمده و باتفاق جمیع نویسندگان حقوقی فرانسه بر پایه منطقی صحیحی استوار نیست بطوریکه برخی از استانهای کم اهمیت حق انتخاب عده بیشتری از اعضاء سنا را دارند و حال آنکه بهمین نسبت برخی از استانهای مهم عده کمتری سنا تور انتخاب میکنند چنانکه ملاحظه میشود عده سنا تور های هر استان را قانون معین کرده و لهذا نیست باستانها از این حیث رعایت تساوی نشده است و چون ظاهراً ذکر عده نمایندگان در هر استان چندان سود بخش بنظر نمیرسد از نوشتن آن در اینجا خودداری میکنیم.

IV - وضع اخیر هیئت انتخابیه (در ۱۹۳۲) - چنانکه گفته شد هیئت انتخابیه مشکل است از نمایندگان منتخب از استان و اعضاء شورای استان و اعضاء شورای شهرستان که عموماً از حیث عده در اقلیت و لکن از لحاظ معنوی مؤثرند و ستاد هیئت را تشکیل میدهند نمایندگان انجمنهای شهرداری که از حیث عده دارای اکثریتند و از اینرو عده اعضاء هیئت انتخابیه در استانهای مختلف متفاوت و بر حسب امکان از ۵۰۰ تا حدود ۱۵۰۰ نفر است و عجب آنکه عده اعضاء هیئت انتخابیه استان Seine که $\frac{1}{3}$ تمام جمعیت فرانسه را دارد بیش از ۱۰۳۰ نفر نیست در صورتیکه عده اعضاء هیئت انتخابیه استانی مانند Seine et Oise ۱۵۶۷ نفر است.

و لکن بطور کلی میتوان باین نتیجه رسید که در تمام فرانسه عده انتخاب کنندگان اعضاء مجلس سنا ۷۵۰۰۰ نفر است.

توضیحاً در باره کسانی که بعنوان نمایندگان از طرف انجمنهای شهرداری به هیئتهای انتخابی میروند باید گفت که اصولاً ممکن است هر يك از اشخاصی که در حوزه شهرداریها (Commune) قابلیت انتخاب کردن را دارند باین سمت برگزیده شوند لکن در عمل همواره اعضاء انجمن شهرداری انتخاب میشوند.

V - طرز انتخاب نمایندگان انجمنهای شهرداری در هیئت انتخابیه - قبل از آنکه انتخابات سنا شروع شود باید انجمنهای شهرداری نمایندگان خود را در هیئت انتخابیه

و نیز جانشین های این نمایندگان را انتخاب کنند این نمایندگان و جانشینان آنها بترتیب در زبان فرانسه *Suppléants, Délégués sénatoriaux* نامیده میشوند.

طبق ماده ۱ قانون ۲ اوت ۱۸۷۵ رئیس جمهوری روز انتخاب این نمایندگان را بوسیله فرمانی که اعلان تشکیل هیئت انتخابیه را مینماید معین میکند این روز باید لااقل یکماه تا تاریخ انتخاب سناورها فاصله داشته باشد انتخاب این نمایندگان در انجمن شهر داری بدون مذاکرات قبلی و بوسیله رأی سری یا *Secrutin de Liste* انجام میگردد اکثریت نسبی کافی و در صورت تساوی آراء آنکه سنس بیشتر است انتخاب شده محسوب خواهد بود. جانشینان نیز به همین طریق انتخاب میشوند (انتخاب جانشین برای مواقعی است که منتخبین اصابت امتناع یا عن از شرکت در هیئت انتخابیه خودداری میکنند) انتخاب شوندگان نباید ژوکلای مجلس یا نمایندگان شورای استان یا شهرستان باشند.

VI - دوره انتخابات سنا - لااقل شش هفته است.

VII - رأی - رأی بر حسب قاعده اکثریت گرفته میشود. مجد گرفتن رأی

مرکز استان و در محل مخصوصی است که رئیس دادگاه شهرستان انتخاب میکند. ممکن است رأی گرفتن بسه دور انجامد باین معنی که در دور اول و ثانی برای انتخاب شدن باید لااقل دارای نصف آراء بود و در دور سوم کافی است که انتخاب شونده از هر يك از رقبای خود بیشتر رأی داشته باشد هرگاه در دور سوم عدده آراء دوفتر متساوی بود آنکه مسن تر است انتخاب شده و عضو مجلس سنا است ساعت و طول هر يك از ادوار رأی را قانون معین کرده است. ۱ - از هشت تا یازده و نیم ۲ - از دو تا چهار ۳ - از شش تا هشت.

VIII - ریاست هیئت انتخابیه با رئیس دادگاه شهرستان محل است و هنگام

دادن رأی دوفتر از جوان ترین و دوفتر از مسن ترین انتخاب کنندگان او را کمک میکنند و هر پنج نفر يك منشی انتخاب و این شش تن *bureau électoral sénatorial* انجمن

انتخابات سنارا تشکیل میدهند.

هرگاه رئیس دادگاه شهرستان نبود یا نتوانست حاضر شود معاون او والا قدیستین دادرسان سمت ریاست خواهد داشت.

IX - اصولاً طرز انتخاب همان Scrutin de Liste است یعنی هر رأی دهنده ورقه دارد که روی آن اسامی کسانی را که میخواهد سناتور شوند مینویسد این قاعده استثنایدار نیست مگر در استانها یا مستعمراتی که فقط حق انتخاب يك سناتور دارند. هیچ انتخاب کننده بیش از يك رأی ندارد و نیز هیچکس نمیتواند در يك استان بعنوان نماینده مجلس شوری و در استان دیگر بعنوان نماینده انجمن شهرداری در انتخابات شرکت کند و بعبارت دیگر هیچکس را حق این نیست که بیش از یکبار و يك محل در انتخاب سناتورها شرکت کند.

رای باید سری و از هر گونه ارشاد و اعمال نفوذی برکنار باشد.

دادن رأی برای نمایندگان انجمن شهرداری اجباری و برای نمایندگان مجلس شوری و شورا استان و شورا شهرستان اختیاری است.

هر نماینده انجمن شهرداری که بدین علت قانونی از شرکت در رأی خودداری و یا با عدم امکان شرکت در رأی از اطلاع دادن امر بجانشین خود امتناع کند بتقاضای دادسرا از طرف دادگاه شهرستان مرکز استان به پنجاه فرانک جریمه محکوم خواهد شد. جانشینی که قبل از فوت وقت یا از اطلاع داده شده و بهمان شرایط از شرکت در رأی خودداری کند بهمان ترتیب محکوم خواهد شد.

X - کمک هزینه - قانون بودجه ۳۰ دسامبر ۱۹۲۸ در ماده ۹۸ چنین

میگوید.

نمایندگانی که délégués در تمام آراء شرکت کردهاند (مقصود سه دوره رأی گیری است) پس از ارائه ورقه احضاریه خود که از طرف رئیس هیئت انتخابیه بازدید شده است و پس از تقاضا از دولت کمک هزینه برای مخارج مسافرت و توقف دریافت

خواهند کرد پایه ها و تعرفه و طرز پرداخت این کمک هزینه بوسیله آئین نامه Reglement d'administration publique معین خواهد شد.

از اینرو کسانی که در مرکز استان منزل دارند چیزی دریافت نخواهند کرد و نیز نمایندگانی که از جهت دیگر از دولت حقوق میگیرند (یعنی وکلای مجلس و اعضاء شورای استان Seine) از این کمک هزینه محرومند.

XI - مدت - هر يك از سناتورها برای مدت نه سال انتخاب میشوند و تجدید انتخاب آنها اشکال ندارد.

تجدید انتخابات - در سنا انتخابات یکبارہ تجدید نمیشود بلکه در هر سه سال یکمرتبه انتخابات نسبت به ثلث اعضاء سنا تجدید میشود و چون این قاعده ابتداء در عمل باشکال بر میخورد منتخبین را بترتیب حروف تهجی استانهائی که از آنجا انتخاب شده بودند به ۳ دسته A و B و C تقسیم کردند و باستقراع معین شد که از منتخبین دوره اول کدام دسته (دسته B) فقط برای سه سال سناتور خواهند بود و کدام دسته (دسته C) شش سال و بالتیجه برای ادوار بعد دیگر چنین اشکالی پیش نیامد.

XII - انتخابات انقزی - بموجب ماده ۸ قانون ۹ دسامبر ۱۸۸۴ هرگاه یکی از کرسی های سنا در نتیجه فوت یا استعفای سناتور یا بلا متصدی بماند باید در ظرف سه ماه برای آن کرسی انتخابات شروع میشود لکن هرگاه این اتفاق ششماه قبل از شروع انتخابات سه ساله باشد دیگر انتخابات جداگانه بموقع عمل گذاشته نخواهد گشت و منتظر انتخابات سه ساله میشوند.

XIII - پایان نمایندگی در مجلس سنا - نمایندگی در مجلس سنا بعلت تمام شدن مدت نه سال یا مرگ یا استعفا یا قبول دشاغلی که با نمایندگی در مجلس سنا ماینت دارد Fonctions incompatibles یا بروز علی عدم قابلیت انتخاب شدن Survenance d'inéligibilité خاتمه پیدا میکند.

X V - شرایط انتخاب شدن - انتخاب شوند باید فرانوی بوده چهل سال

تمام داشته و از حقوق مدنی و سیاسی خود بهره مند باشد. بیگانه که تازه تبعیت دولت فرانسه را تحصیل کرده است تا انقضای مدت ده سال از تاریخ صدور فرمان تابعیت حق انتخاب شدن ندارد مگر آنکه خدمت وظیفه خود را در فرانسه انجام داده و یا در نتیجه گزارش مدلل وزیر دادگستری این مدت درباره وی بموجب فرمان کوتاه تر شده باشد.

فرانسویانی که پس از ترك تابعیت فرانسه دوباره تابع فرانسه میشوند بلافاصله پس از تحصیل تابعیت حق انتخاب شدن دارند.
اشخاص زیر از انتخاب شدن محرومند:

۱ - اعضاء خانواده‌ها، نیکه بر فرانسه سلطنت کرده‌اند.

۲ - نظامیان بری و بحری باسثناء سپهبدان maréchaux و درباسالاران amiraux و سرلشگرانی که بدون رعایت شرط سن در قسمت اول و دوم ستاد کل ارتش نگهداشته شده‌اند.

لکن تمام افرادی که در زیر برچم نبوده بلکه جزو دوره‌های مختلف احتیاط و ذخیره‌اند و نیز صاحب منصبانی که برای مدت طولانی بدون استفاده از حقوق منتظر خدمتند حق انتخاب شدن دارند.

۳ - اشخاص زیر در استان یا مستعمره که در حوزه صلاحیت آنان است در مدت خدمت و ششماه پس از اختتام خدمت خود در آن حوزه (بهر علت که این اختتام خدمت پیش آمده باشد) قابل انتخاب شدن نیستند.
اول - تمام دادرسان و اعضاء دادرها.

دوم - کالانتران شهربانی و فرمانداران و بخشداران و منشیان کل فرمانداریها و مدیران داخله Directeurs de l'intérieur و فرمان فرمایان و منشیان کل مستعمرات.

- چهارم - رؤساء و مفتشین هر دانشگاه .
- پنجم - بازرسان مدارس ابتدائی .
- ششم - افسران دریائی و زمینی از هر درجه که باشند .
- هفتم - مباشرین نظامی .
- هشتم مباشرین مالیاتی .
- نهم - رؤساء دواير مالیات مستقیم و غیر مستقیم و ثبت و ثبت .
- دهم - حافظین و بازرسان جنگلها .
- بالاخره رؤساء دواير کشاورزی و استادان کشاورزی نمیتوانند در حوزه مأموریت خود نامزد عضویت مجلس سنا شوند مگر پس از گذشتن يك سال از زمان پایان مأموریتشان .
- XV - عدد اعضاء سنا - ۳۰۰ و پس از الحاق الزاس و لرن ۳۱۴ نفر است .

L. Dugüit

مأخذ :

Y. Barthelemy

DICTI. de droit

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی